

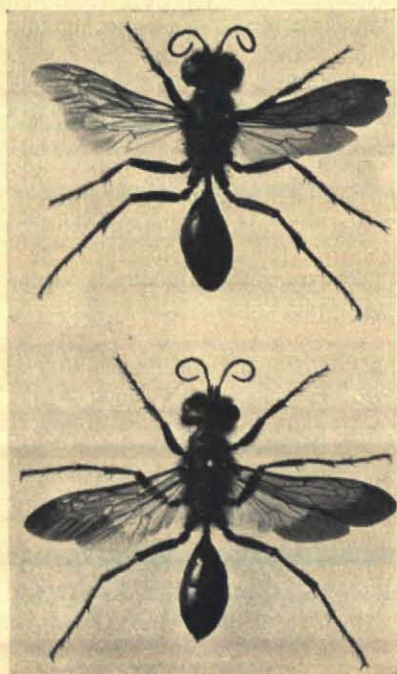
EEN GRAAFWESPKWESTIE.

MAG ik nog eens de aandacht vragen voor den ruigen spinnen-rupsendooder *Ammophila hirsuta*? 't Is eigenlijk vreemd, dat wij het probleem nog niet hebben kunnen oplossen.

Ammophila hirsuta is een van onze grootste graafwespen, een flink dier, bijna 3 cM. lang, met forschen zwarten kop en borststuk, het achterlijf dun gesteeld maar spoedig breeder wordend, zwart met duidelijk rood uiteinde, een prachtig dier, dat in de zomermaanden vooral in de zandstreken gemakkelijk wordt opgemerkt.

Fabre heeft in zijn *Souvenirs entomologiques* uitvoerig verteld, hoe deze wesp rupsen zoekt in den grond, meest rupsen van *Charaeas* of van *Agrotis*, ze daarna verlamt door ze te steken in de zenuwknoopen langs de buikzijde van 't lichaam en ze dan begraaft in een reeds bij voorbaat klaargemaakt hol, allemaal zoowat op dezelfde manier als zijn verwant *Ammophila sabulosa* dat doet met rupsen, die hij uit de denneboomen haalt. Heimans en ik hebben in vorige jaargangen van die *A. sabulosa* dikwijls verteld: hoe ze hun nest graven, hoe ze den ingang kunstig sluiten met steenbrokjes van bepaalde grootte, hoe ze de plek onkenbaar maken door er zand en mos over te harken en hoe ze tenslotte na een tocht over de hei van wie weet hoe lang het nest precies weer weten te vinden. Ook hebben we de rupsen opgegraven met het eitje, dat erop gelegd was en bevonden, dat het kweken van de wesp volstrekt niet moeilijk is.

De rupsendoodende *Ammophila hirsuta*.

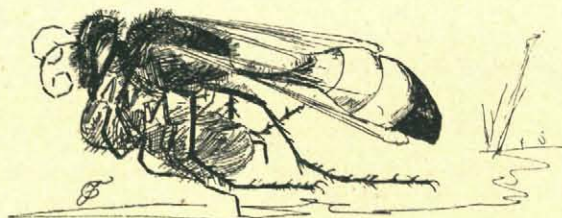
Nu is *A. hirsuta*, ofschoon volstrekt niet zeldzaam, toch niet zoo algemeen als *A. sabulosa* en de kans, om hem bezig te vinden met nest of prooi is dus geringer. De eerste *A. hirsuta*, die ik met prooi zag, nu vele jaren geleden, sjouwde niet met een rups, maar met een spin en daardoor kwam ik er toe, om nu vijftien jaar geleden in ons tijdschrift het vermoeden uit te spreken, dat onze *A. hirsuta* een ander dier zou zijn dan de *A. hirsuta* van Fabre. Het is toch onmogelijk dat eenzelfde graafwespssoort zoowel rupsen als spinnen zou vangen, daarvoor zijn die dieren veel te veel gespecialiseerd. Ze kunnen om zoo te zeggen maar een bepaalde soort van prik prikken.

Nu, we zijn toen aan 't zoeken gegaan en in 1905 meende ik klaar te zijn. De heer Houben uit den Helder had in 1903 bericht, dat hij daar een *A. hirsuta* met een rups had waargenomen. In 1905 bracht ik mijn zomer op Texel door en vond daar tot mijn vreugde in de Zandkuil ook zoo'n wesp bezig met een grijze rups en ik kwam toen tot de ontdekking, dat 't werkelijk een ander dier was dan *A. hirsuta* en wel *A. lutaria* (*affinis*) die er van verschilt, doordat een vlakke achter zijn borststuk niet gespikkeld, maar geribbeld is, een heel mooi verschil (zie fig.).

Ziezoo, dat gevalletje was dus opgeknapt. Gelukkig liet ik na, om er Fabre over te schrijven, want zie, wat gebeurde er. In 1906 krijg ik van onzen B. E. Bouwman, een *A. hirsuta* gestuurd, die betrapt was met een grauwe rups. 't Was inderdaad *hirsuta*, heelemaal geen kwestie van een geribbeld propodeum. In 1907 nam Bouwman er weer een waar en constateerde meteen, dat zijn beest het nest

pas groef, nadat de prooi was gevangen en dat strijdt ook alweer met wat wij van de gewoonten van den spinnendoodenden *Ammophila hirsuta* weten.

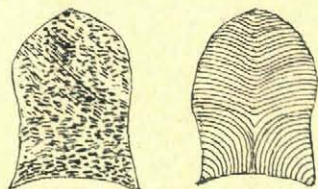
Ik heb toen in een naschrift bij Bouwman's artikel nog eens gezegd en daar blijf ik voorloopig ook bij, dat we toch met twee verschillende soorten te doen hebben, hoewel de wesp mij toegezonden beantwoordde aan de beschrijving van *A. hirsuta* in alle boeken, die ik tot mijn beschikking had. Ongelukkig bezat ik op dat oogenblik geen *A. hirsuta*, waarvan ik zeker wist, dat hij spinnen tot prooi heeft. Na dien tijd heb ik er nog geen een kunnen snappen, maar de wesp van Bouwman staat gereed, om vergeleken te worden met de eerste, de beste groote zwart-met-roode wesp, die met een spin wordt gezien. De kleinere wegwespen, die ook spinnen vangen, blijven hier natuurlijk buiten beschouwing.

Ammophila hirsuta met zijn spin.

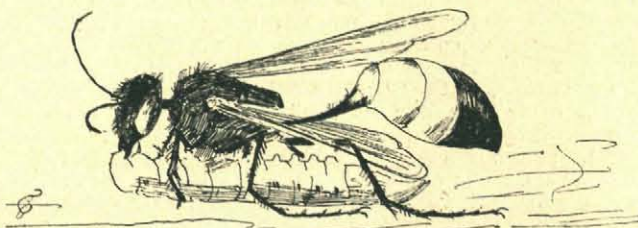
Indien nu tusschen die dieren in 't geheel geen verschil te bespeuren is, dan blijft er nog wat anders te doen, een geduldwerkje, maar daar valt veel eer mee te behalen. We moeten doodeenvoudig beide wespen gaan kweken. Het beste is, de spin of rups, met 1 ei bezet dadelijk mee te nemen in een klein doosje of glazen buisje met wat zand en mos

Bouwman is daar al mee bezig geweest en heeft alvast ontdekt, dat de eieren van begin Juli in 't eind van Augustus alweer volkomen insecten opleveren. 't Is dus net een werkje voor de zomervacantie. We moeten zorgen van elke soort een stuk of zes te hebben, dan is er kans dat er zoowel mannetjes als wijfjes bij zijn. En nu bieden we aan de nakomelingen van rupsenvangers rupsen aan, grijze aardrupsen, die we zelf moeten zoeken en aan de spinnendooders dikke spinnen en ook omgekeerd. Zien we dan, dat de nakomelingen van de rupsenvangers alleen rupsen willen hebben en de andere alleen spinnen, dan hebben we het hoogst merkwaardige verschijnsel van twee diersoorten, die in lichaamsbouw overeenkomen, doch in instinct en gewoonten erfelijk verschillen.

Links : Propodaeum van *A. hirsuta*.
Rechts: van *A. Lutaria*.

't Kan ook gebeuren, ofschoon het mij zeer onwaarschijnlijk voorkomt, dat nakomelingen van een rupsenvangende wesp spinnen gaan vangen of dat eenzelfde wesp, zoowel rupsen als spinnen vangt. Dat zou ook een geweldig feit zijn maar niet zoo interessant als het eerste, dat weer aanleiding zou kunnen geven tot het nemen van de allermooiste proeven over bastaardeering en erfelijkheid.

Ammophila lutaria met grijze aardrups.

't Is een heel werkje, misschien was het 't best, als we wat we vinden en vangen maar opstuurden aan het Insectarium van Artis, waar alle hulpmiddelen in voortreffelijken staat aanwezig zijn. Mijnheer Polak zou er zich zeker gaarne mee belasten.

JAC. P. TH.